

УДК 008:130.2]:”XX-XI”ст.

Цитування:

Шман С. Ю. Інтерпретація поняття «культурний капітал» у європейському науковому дискурсі кінця XX – початку XXI ст. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2024. № 4. С. 86–91.

Shman S. (2024). Interpretation of the concept “cultural capital” European scientific discourse is at the end of the 20th century - the beginning of the 21st century. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 4, 86–91 [in Ukrainian].

Шман Світлана Юрївна,
кандидат культурології,
в.о. декана музичного факультету
Київської муніципальної академії
естрадного та циркового мистецтв
<https://orcid.org/0000-0002-6658-1288>
cv_mku1234@ukr.net

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОНЯТТЯ «КУЛЬТУРНИЙ КАПІТАЛ» У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ КІНЦЯ XX – ПОЧАТКУ XXI СТ.

Мета дослідження – осмислити передумови виникнення феномену «культурний капітал» та уточнити його зміст. У статті простежено питання визначення меж застосування та змістовної сторони поняття «культурний капітал», що перебуває в площині генеральних питань культурологічних процесів на початку XXI ст. З одного боку, ця проблематика вже є досить сформованою як явище соціокультурного життя. З іншого – у теорії та історії культури, зокрема у культурологічній думці, зміст та розвиток культурного капіталу не досліджено, що актуалізує питання культурного капіталу та узагальнення здобутків людства з позицій нових реалій. **Методи дослідження.** Дослідження спирається на міждисциплінарне інтегрування методів сучасної філософії, культурології та мистецтвознавства, серед яких: типологічний, порівняльно-історичний, аналітичний та інформаційний – для визначення характерних особливостей культурного капіталу у культурно-мистецькій сфері. **Наукова новизна** отриманих результатів полягає в уточненні змісту поняття «культурний капітал», визначенні його структури, що включає предметні поля філософії, культурології, соціології, естетики та мистецтвознавства; розглянуто механізми формування та передачі культурного капіталу в трьох станах: інкорпорованому, інституціоналізованому та об'єктивізованому; проаналізовано сучасні теорії культурного капіталу, зокрема праці П. Бурдьє та Л. Карпіка. **Висновки.** Доведено, що всі наявні форми капіталу можуть бути конвертовані в економічний капітал, зокрема й грошові форми. Циркуляція може відбуватися між будь-якими формами капіталу, і весь капітал має здатність до взаємної трансформації. Оскільки ця концепція є міждисциплінарною, вона стає особливо помітною в емпіричних дослідженнях, коли соціологи, економісти, філософи та мистецтвознавці використовують різні терміни для позначення однієї і тієї самої речі. Кожна людина може вимірювати культурну цінність різних об'єктів, і для певного об'єкта оцінка його культурної цінності кожною людиною збігається. Якщо це так, то необхідність введення питання культурного капіталу в проблемне поле культурології, на яке впливають філософські, історичні, соціологічні та мистецтвознавчі аспекти, стає реальністю.

Ключові слова: культурологія, культурні цінності, капітал, економічний капітал, соціальний капітал, культурний капітал.

Shman Svitlana, Candidate of Cultural Studies, Acting Dean of the Faculty of Music, Kyiv Municipal Academy of Pop and Circus Arts

Interpretation of the concept “cultural capital” European scientific discourse is at the end of the 20th century - the beginning of the 21st century

The purpose of the study is to understand the prerequisites for the emergence of the phenomenon of ‘cultural capital’ and clarify its content. The article traces the issue of defining the limits of application and the content side of the concept of ‘cultural capital’, which lies in the plane of general issues of cultural processes at the beginning of the 21st century. On the one hand, this problem is already quite formed as a phenomenon of socio-cultural life. On the other hand, in the theory and history of culture, in particular in cultural thought, the content and development of cultural capital has not been investigated. Accordingly, the vector of time actualises the issue of cultural capital and the generalisation of the achievements of humanity from the standpoint of new realities. **Research methods.** The research is based on the interdisciplinary integration of methods of modern philosophy, cultural studies and art studies, including: typological, comparative-historical, analytical and informational, to determine the characteristic features of cultural capital in the cultural and artistic sphere. **The scientific novelty** of the obtained results lies in the clarification of the meaning of the

concept of 'cultural capital', its structure, which includes the subject fields of philosophy, sociology, aesthetics, art history and cultural studies; considered the mechanisms of formation and transfer of cultural capital in three states: incorporated, institutionalised and objectified; analysed modern theories of cultural capital, in particular the works of P. Bourdieu and L. Karpik. **Conclusions.** It has been proven that all existing forms of capital can be converted into economic capital, including monetary forms. Circulation can occur between all forms of capital, and all capital has the capacity for mutual transformation. Since the concept is interdisciplinary, it becomes particularly prominent in empirical studies, when sociologists, economists, philosophers, and art critics use different terms to refer to the same thing. Each person can measure the cultural value of various objects, and for a certain object, the assessment of its cultural value by each person coincides. If this is so, then the need to introduce the question of cultural capital into the problematic field of cultural studies, which is closely influenced by philosophical, historical, sociological and art history aspects, becomes a reality.

Keywords: culturology, cultural values, capital, economic capital, social capital, cultural capital.

Актуальність теми дослідження. Поняття «капітал» тривалий час розглядали як фундаментальну економічну категорію, що включає сукупність ресурсів у вигляді накопичених матеріальних благ. Праці та концепції, розроблені в XIX столітті, не втрачають своєї актуальності й сьогодні. Відбулися зміни в сучасному суспільстві, додалися нові елементи, поява яких пов'язана з розвитком науки й техніки. Поява нових концепцій, які розглядають поняття «капітал» під іншим кутом зору, стала важливою подією в науковому співтоваристві. Фахівці з різних дисциплін почали застосовувати його у своїх дослідженнях, зокрема у сфері культури, з'являється поняття «культурний капітал». Суть цього явища завжди була одним зі складних та малодосліджених у культурології. Сьогодні культурний капітал виходить на передній план наукових досліджень і поступово стає інструментом пояснення сучасних трансформацій у суспільстві. Саме тому, досліджуючи та пояснюючи перспективи розвитку суспільств, культурологи все більше уваги приділяють вивченню взаємозв'язків між явищами та процесами у сфері культури, зокрема пов'язаними з розвитком культурного капіталу. Останній розглянуто як найважливіший ресурс суспільства, який не тільки визначає напрям і характер розвитку, але й створює базис для різних акцій, ініціатив, проєктів, поведінкових стереотипів тощо.

Аналіз досліджень і публікацій. Теорію престижного культурного споживання, чи культурного капіталу, розвинув французький соціолог П. Бурдьє у роботі «Форми капіталу». Теорії П. Бурдьє передували дослідження його попередників, які вплинули на нього, а саме: Г. Беккер, М. Вебер, Л. Вітгенштейн, Е. Дюркгейм, М. Мосс, К. Леві-Стросс, М. Мерло-Понті та ін.

Багато вітчизняних науковців докладають зусиль для дослідження ефективності формування, розвитку та раціонального використання культурного капіталу. Серед них О. Голіков,

В. Кондрашова-Діденко, М. Колотило, А. Кудінова, Є. Мороз, П. Назаренко, І. Нечитайло, О. П'ятницька, А. Ручка, Г. Товканець та ін.

Мета дослідження – осмислити передумови виникнення феномену «культурний капітал» та уточнити його зміст.

Виклад основного матеріалу. Широкому використанню поняття «культурний капітал» в наукових колах передувало формування категорії «капітал» в економічному розумінні, яку запропонував К. Маркс. Згодом дослідники з різних дисциплін дійшли висновку, що сутність цієї категорії потребує міждисциплінарного розширення. Важливість культурного капіталу в економіці вперше продемонстрував німецький соціолог М. Вебер. У своїй праці «Протестантська етика і дух капіталізму» (1905) він пояснив, що існує пряма залежність економічного життя суспільства від культурного капіталу [2]. Важливий внесок у розуміння ролі культурного капіталу в соціально-економічному розвитку зробив американський соціолог і економіст Г. Беккер (G. Becker) у своїй праці «Людський капітал» (Human Capital) [1]. Вчений зазначає, що знання, навички та здібності індивідів, набуті завдяки освіті, у кінцевому підсумку приносять значну користь як окремій людині, так і нації загалом.

Філософи американсько-японського походження Д. Ікеда [9] та Ф. Фукуяма [15] стверджують, що культурний капітал є фундаментом економічного зростання країн та запорукою сталого розвитку нашої цивілізації і наступності поколінь.

У другій половині XX ст. французький філософ і соціолог П. Бурдьє у роботі «Нарис теорії практичної дії» [4] ґрунтовно аналізує поняття «культурний капітал», сповідуючи соціальний підхід до цього явища. П. Бурдьє виділяє три основні форми капіталу: економічний, соціальний і культурний. Економічний капітал безпосередньо перетворюється на гроші та інституціоналізується у формі прав власності.

Соціальний капітал формується через соціальні обов'язки та зв'язки, які конвертуються в економічний капітал та закріплюються у формі економічного капіталу. Культурний капітал може бути конвертований в економічний капітал [13, 37].

П. Бурдьє виділяє три стани культурного капіталу: інкорпорований, об'єктивний та інституціоналізований. Інкорпорований стан – це культурний капітал, який його власник накопичує безпосередньо в процесі навчання і самовдосконалення та є сукупністю його знань і навичок. «Більшу частину властивостей культурного капіталу можна вивести з того факту, що у своєму основному стані він пов'язаний з тілом (the body) і передбачає деяке інкорпорування (embodiment). Нагромадження культурного капіталу в інкорпорованому стані, тобто у формі того, що називається культурою, культивуванням (bildung), передбачає процес втілення в тілесній формі (embodiment), інкорпорування» [2].

Інкорпорований культурний капітал є невід'ємною частиною особистості, його неможливо безпосередньо комусь передати, подарувати чи продати. «Його не можна накопичити незалежно від здібностей індивіда; він згасає і вмирає разом зі своїм власником (разом з його біологічними здібностями, пам'яттю тощо)» [10, 185]. Оскільки культурний капітал прив'язаний до конкретної особистості й при цьому не може бути переданий у спадок, на нього не поширюється характерний для грецької філософії поділ на успадковані (ta patroa) і набуті (epikteta) якості, він поєднує в собі обидві й інші. Через прихований характер соціальних механізмів набуття та передачі інкорпорованого капіталу його функціонування здійснюється у вигляді символічного капіталу, який формально не можна ідентифікувати як капітал, але який є формою легітимної компетенції і слугує для впізнавання або невпізнання (наприклад на тих соціальних і культурних ринках, де економічний капітал не є повністю визначальним статусом людини: матримоніальний, ринку художніх компетенцій та ін.). При цьому специфіка функціонування символічного капіталу дозволяє власникам інкорпорованого культурного капіталу отримувати додатковий матеріальний і символічний прибуток від розрізнення, який може приносити та чи інша компетенція. «Іншими словами, частка в прибутку, який приносить дефіцитний культурний капітал своїм власникам, в класових суспільствах в кінцевому підсумку визначається тим, що не всі

агенти мають у своєму розпорядженні економічні та культурні кошти для продовження освіти своїх дітей за межами мінімуму, необхідного для відтворення робочої сили, найдешевшою на теперішній момент часу» [11, 22]. Соціальна цінність культурного капіталу визначається ринком, саме попитом на цей капітал та пропозицією. Своєю чергою нерівний розподіл капіталу впливає на диференціацію прибутку та формування правил функціонування цього ринку.

Академічна кваліфікація забезпечує культурному капіталу інституційне визнання, відкриває широкі можливості для професійної компетентності їх власників, а також для їх ротації або заміни, водночас гарантує додаткову вартість інституціоналізованого капіталу в грошовому вираженні. Визнання цінності власника культурного капіталу щодо інших виражається в грошовому еквіваленті і так забезпечує конвертацію академічних інвестицій. При цьому прибутковість академічної кваліфікації залежить від її дефіцитності на ринку та може змінюватись.

Третій стан культурного капіталу, про який пише П. Бурдьє, – об'єктивований. Це культурний капітал, що складається з матеріальних об'єктів (предметів і засобів): творів живопису та скульптури, письмових документів тощо. Т. де Дюв у статті «Глокальне та сингуніверсальне. Роздуми про мистецтво і культуру в глобальному світі» пише: «Мистецтво сьогодні – не що інше, як певна категорія культурних товарів або культурних цінностей, якими годується художня спільнота, що визначається в поняттях глокальності» [7] (неологізм «глокальне» де Дюв вводить для позначення злиття глобального та локального). Матеріальні об'єкти, що становлять культурний капітал, можуть бути безпосередньо передані та бути предметами купівлі й продажу, що забезпечує їх функціонування як товар на ринку. Наприклад, колекція творів мистецтва може бути передана або продана так само, як об'єкти нерухомості. Володіння об'єктами культурного капіталу юридично закріплюють права власності, які при цьому можуть бути продані, подаровані тощо. «У своєму об'єктивованому стані культурний капітал демонструє автономні якості (фактори змісту, значимості авторів, часу створення, оригінальності тощо), пов'язаний з навколишнім світом (є продуктом історичних подій), існує за власними законами, перевершує волю індивідів (це добре видно на прикладі мови), тобто не може бути віднесений до будь-яких осіб або груп» [3]. Протягом

історії та розвитку ринку культурних цінностей деякі об'єкти культурного капіталу переходять з категорії особливих благ (унікальних предметів), а деякі до категорії товарів масового споживання (Л. Карпик у книзі *L'économie des singularités* називає цей процес «десингуляризацією»), значне поширення яких на ринку призводить до зниження їх вартості [14].

Ідеї П. Бурдьє критикували ще в минулому столітті, з моменту публікації його праць; сьогодні ж, коли освіта будь-якого рівня стає дедалі доступнішою, способи набуття інкорпорованого культурного капіталу трансформуються. Цифрові технології стали сьогоденням суспільства (як і величезна кількість інформації будь-якого роду), а вік, коли людина їх опановує, неухильно знижується. Відповідно механізм придбання інкорпорованого капіталу зазнає змін – і теорія П. Бурдьє вимагає серйозних доробок.

Поняття «особливе благо» (англійською *singularity*, французькою *singularité*) ввів в обіг французький соціолог Л. Карпик для аналізу ринку культурних цінностей і специфіки їх споживчого попиту. Дослідник відносить до особливих благ твори мистецтва, зокрема масового виробництва, та високоякісні товари (елітний одяг, напої, послуги тощо), але в цьому випадку робимо акцент на об'єктах культурного капіталу. Відмінними рисами особливих благ є їх унікальність, відсутність точних критеріїв визначення їх якості (неможливо, наприклад, порівнювати унікальність картин П. Рубенса і П. Пікассо). Ринок особливих благ не прозорий, для нього не притаманна конкуренція якостей. Визначальними для розподілу таких благ на звичайні та особливі є критерії якості та взаємозамінності.

Вибір того чи іншого твору мистецтва не визначається дією економічних законів. Його здійснює споживач на основі суджень оціночного характеру (результатів творчих конкурсів, виставок, вручення премій). І тому існує спеціальний інструментарій, куди входять, наприклад, присвоєння сертифікатів якості, проведення експертизи тощо. Всі ці механізми створені для надання споживачеві інформації, на підставі якої він може зробити вибір. Для регулювання ринку особливих благ (культурних цінностей) існують різні механізми. Наприклад, при визначенні цінності творів мистецтва, їх оригінальності враховують думку експерта / групи експертів.

У книзі *L'économie des singularités* Л. Карпик виділяє три основні властивості

культурних благ (культурних цінностей): багатовимірність, невизначеність і незрівнянність. Багатовимірність означає, що оцінка кожної властивості об'єкта може бути проведена тільки в сукупності оцінки всіх інших його властивостей [14].

Розглядаючи невизначеність, Л. Карпик виокремлює два її види: стратегічну та якісну. Стратегічна невизначеність утворюється в результаті розбіжності властивостей об'єкта та його сприйняття споживачем; якісна – виникає внаслідок інформаційної невизначеності та неможливості оцінити якість об'єкта. Незрівнянність означає відсутність чітких критеріїв для встановлення якості.

Описуючи ринок культурних благ (культурних цінностей), Л. Карпик наголошує на деяких його властивостях. Насамперед він виділяє непрозорість й опортунізм, що зумовлені недосконалістю інформації та ускладнюють процес їх вибору. Далі він згадує про необхідність координаційних механізмів (інструментів взаємодії споживача із зовнішньою системою визначення якості об'єктів) і про превалювання якості над ціною (що виключає заміну одного об'єкта іншим, який володіє меншою ціною і низькою якістю). Однією з ключових відмінностей ринку культурних благ від звичайного ринку є те, що формування цін визначається не традиційним співвідношенням попиту й пропозиції, а іншими механізмами. Це пояснюється символічною логікою ринку та функціонуванням інструментів оціночних суджень.

Л. Карпик розглядає дві моделі культурних благ (залежно від оцінки їх якості): модель відмінності та модель персоналізації. Твори мистецтва й інші об'єкти, для оцінки яких використовують естетичні критерії, належать до першої моделі, друга модель охоплює ринок професійних послуг (медичних, юридичних, експертних тощо).

Також Л. Карпик наполягає на необхідності поділу таких понять, як «оціночне судження», «смак» і «рішення». Оціночні судження є рефлексорними, диктуються публічною оцінкою і можуть відображати приватну думку будь-якої групи осіб з однаковою поглядом. Вибір же здійснюють економічні агенти на основі об'єктивної інформації.

Діючи особу на ринку культурних благ Л. Карпик визначає як *Homo singularis* (унікальна людина). Якщо *Homo economicus* (економічна людина) керується незмінними критеріями вибору, то для *Homo singularis*

визначити ступінь ефективності неможливо, оскільки він діє в умовах невизначеності. Образ дій Homo singularis на ринку культурних благ поєднує два види орієнтації: інструментальну й ціннісну. Йому більшою мірою доводиться орієнтуватися на властивості та якість об'єктів, ніж на вартість.

Інструменти оціночних суджень Л. Карпик ділить на дві категорії або групи: деперсоналізовані (безособові) та персоналізовані. До деперсоналізованих інструментів відносяться експертні оцінки, сертифікати якості, ранжування і злиття; до персоналізованих – різновиди мереж. Персоналізовані інструменти судження (мережі) поділяються на персональні (внутрішньосімейні, між колегами та друзями), торгові (між покупцями та продавцями) і третій різновид – між фахівцями-практиками. Ринок культурних благ здійснює діяльність на основі знань і довіри, що формуються в цих мережах. «Зрештою, естетичне судження пов'язане не з красою троянди і не з тим почуттям, яке вона пробуджує, не з тим, чи культурний продукт матиме статус мистецтва чи ні, і не з відчуттям, що це мистецтво, – воно пов'язане зі згодою» [8].

Будучи соціологом, Л. Карпик переконливо доводить, чому економічні теорії не здатні повною мірою дати пояснення функціонуванню ринку культурного капіталу, наприклад: пояснити формування споживчого вибору за умови існування декількох інструментів оціночних суджень, визначити вплив на вибір статусних відмінностей або інтерпретації символічного значення об'єкта в конкретному експертному судженні.

Ще 1979 р. П. Дімаджіо застерігав: «Поняття капіталу перетворюється з потужного і точного знаряддя аналізу на беззмістовну фігуру промови». Незважаючи на всі згадані недоліки, що існують на сьогодні, передусім роботи П. Бурдьє і Л. Карпіка досить переконливо описують процеси формування та накопичення культурного капіталу і його функціонування на ринку, хоча ці процеси вимагають подальших досліджень і переосмислення. Як пише Ж. Бодрійєр у книзі «Символічний обмін та смерть», «цільові установки зникли, тепер нас супроводжують моделі. Більше немає ідеології, залишилися самі симулякри. Тому, щоб зрозуміти гегемонію і феєрію нинішньої системи – цю структурну революцію цінності, – необхідно відтворити цілу генеалогію закону цінності та симулякрів» [3].

П. Бурдьє намагається побудувати теорію економічних практик і пропонує розширити поняття капіталу К. Маркса, щоб розкрити всі форми капіталу, не обмежуючись його економічними характеристиками. Він пропонує використовувати поняття соціального та культурного капіталу поряд з класичним економічним капіталом.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в уточненні змісту поняття «культурний капітал» його структури, що включає предметні поля філософії, соціології, естетики, мистецтвознавства та культурології; розглянуто механізми формування та передачі культурного капіталу у трьох станах: інкорпорованому, інституціоналізованому та об'єктивізованому; проаналізовано сучасні теорії культурного капіталу, зокрема праці П. Бурдьє та Л. Карпіка.

Висновки. Доведено, що всі наявні форми капіталу можуть бути конвертовані в економічний капітал, зокрема й грошові форми. Циркуляція може відбуватися між будь-якими формами капіталу, і весь капітал має здатність до взаємної трансформації. Оскільки ця концепція є міждисциплінарною, вона стає особливо помітною в емпіричних дослідженнях, коли соціологи, економісти, філософи та мистецтвознавці використовують різні терміни для позначення однієї і тієї самої речі. Кожна людина може вимірювати культурну цінність різних об'єктів, і для певного об'єкта оцінка його культурної цінності кожною людиною збігається. Якщо це так, то необхідність введення питання культурного капіталу в проблемне поле культурології, на яке впливають філософські, історичні, соціологічні та мистецтвознавчі аспекти, нині на часі.

Література

1. Becker G. Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. The University of Chicago Press, Chicago, 1993. 390 p.
2. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. Київ : Наш формат, 2018. 216 с.
3. Бодрійєр Ж. Символічний обмін та смерть. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=2266> (дата звернення: жовтень 2024).
4. Bourdieu Pierre. Esquisse d'une théorie de la pratique : précédé de trois études d'ethnologie kabyle. Genève : Droz, 1972. 269 p.
5. Віртуальна бібліотека П'єра Бурдьє. URL: <https://commons.com.ua/uk/virtualna-bibliotechka-pyera-burdye/> (дата звернення: жовтень 2024).
6. Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование :

монографія / под науч. ред. Д. Лукьяненко, А. Поручника, В. Колесова. Київ, 2013. 466 с.

7. Де Дюв Т. Глокальное и сингуниверсальное. Размышления об искусстве и культуре в глобальном мире. URL: <https://onlineopen.org/the-glocal-and-the-singuniversal> (дата звернення: жовтень 2024).

8. Дюфо Фредерік Гільєм. Значущість та неоднозначності економічної соціології Бурдьє. URL: <https://commons.com.ua/uk/sotsialni-strukturi-ekonomiki/> (дата звернення: жовтень 2024).

9. Ікеда Дайсаку / А. А. Мазаракі. *Енциклопедія Сучасної України* / редкол.: І. М. Дзюба та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. URL: <https://esu.com.ua/article-13025> (дата звернення: жовтень 2024).

10. Колотило М. Культурний капітал та особливості його відтворення у вищій освіті (соціально-філософський дискурс). *Вісник Дніпропетровського університету. Філософія*. 2013. Т. 21. Вип. 23 (4). С. 184–191.

11. Кондрашова-Діденко В., Діденко Л. Культурний капітал: природа, зміст і структура. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право*. 2012. Вип. 19. С. 21–30.

12. Назаркін О., Назаркін П. Проблеми розвитку культурного капіталу за умов трансформації вітчизняної системи вищої освіти. *Social and Economic Aspects of Education in Modern Society*. Proceedings of the XX International Scientific and Practical Conference. Warsaw, 2019. Vol. 3. P. 3–7.

13. П'ятецька О. Культурний капітал як нематеріальна форма капіталу. *Економіка та підприємництво*: зб. наук. пр. Київ: КНЕУ, 2014. Вип. 33. С. 36–43.

14. Karpik L. Valuing the Unique: The Economics of Singularities. Princeton; Oxford: Princeton University Press, 2007. 384 p.

15. Fukuyama F. The “End of History” 20 Years Later. 05.11.2013. DOI: <https://doi.org/10.1111/npcu.11399>.

References

1. Becker, G. (1993). Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education. Chicago [in English].

2. Weber, M. (2018). Protestant Ethics and the Spirit of Capitalism. Kyiv [in Ukrainian].

3. Baudrillard, J. (n.d.). Symbolic Exchange and Death. Retrieved from: <https://www.ukr-lib.com.ua/world/printit.php?tid=2266> [in Ukrainian].

4. Bourdieu, P. (1972). Esquisse d'une théorie de la pratique: précédé de trois études d'ethnologie kabyle. Genève [in French].

5. Bourdieu, P. (n.d.). Virtual library of Pierre Bourdieu. Retrieved from: <https://commons.com.ua/uk/virtualna-bibliotechka-pyera-burdye/> [in Ukrainian].

6. Lukianenko, D., Poruchnik, A., & Kolesov, V. (Eds.). (2013). Global Economic Development: Trends, Asymmetries, Regulation. Kyiv [in Russian].

7. De Duve, T. (n.d.). Glocal and Singular. Reflections on Art and Culture in a Global World. Retrieved from: <https://onlineopen.org/the-glocal-and-the-singuniversal> [in Russian].

8. Dufo Frédéric Guillaume. (n.d.). Significance and Ambiguities of Bourdieu's Economic Sociology. Retrieved from: <https://commons.com.ua/uk/sotsialni-strukturi-ekonomiki/> [in Ukrainian].

9. Ikeda Daisaku. (2011) Encyclopedia of Modern Ukraine. Retrieved from: <https://esu.com.ua/article-13025> [in Ukrainian].

10. Kolotylo, M. O. (2013). Cultural Capital and Features of its Reproduction in Higher Education (Socio-Philosophical Discourse). Bulletin of Dnipro University, 23 (4), 21, 184–191 [in Ukrainian].

11. Kondrashova-Didenko, V. I., & Didenko, L. V. (2012). Cultural Capital: Nature, Content and Structure. Scientific Journal of the Drahomanov National Pedagogical University. Series 18: Economics and Law, 19, 21–30 [in Ukrainian].

12. Nazarkin, O. A., & Nazarkin, P. O. (2019). Problems of Cultural Capital Development under the Conditions of Transformation of the Domestic System of Higher Education. Social and Economic Aspects of Education in Modern Society, 2019, 3, 3–7 [in Ukrainian].

13. Piatetska, O. S. (2014). Cultural Capital as an Intangible Form of Capital. Economics and Entrepreneurship, 33, 36–43 [in Ukrainian].

14. Karpik, L. (2010) Valuing the Unique: The Economics of Singularities. Princeton; Oxford [in English].

15. Fukuyama, F. (2013). The “End of History” 20 Years Later. DOI: <https://doi.org/10.1111/npcu.11399> [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 03.10.2024
Отримано після доопрацювання 04.11.2024
Прийнято до друку 11.11.2024*